ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4, Issue 4 2026

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 5 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

ТОМ 4, НОМЕР 5

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 5

ТОШКЕНТ-2026

«MA’MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MA’MUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№5 (2026) DOI http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-5

Бош муҳаррир: | Главный редактор: Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош муҳаррир ўринбосари: | Заместитель главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O‘rozboyev Abdulla Durdibayevich
Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Oybek Saporboyevich
Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti
Galiyeva Margarita Rafaelovna
Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti
Nasrullayeva Nafisa Zafarovna
Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Samarqand davlat chet tillari instituti
Cho‘ponov Otanazar Otojonovich
Filologiya fanlari doktori (DSc)
Urganch davlat universiteti
Yakubova Matluba Tajibayevna
Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Ma’mun Universiteti NTM
Matnazarov Javlanbek Kabulovich
Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Ma’mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev
Tarix fanlari doktori, professor; akademik
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar
akademiyasining haqiqiy a’zosi
Ashirov Adhamjon Azimbayevich
Tarix fanlari doktori, professor,
O‘zbekiston Respublikasi
Fanlar akademiyasi Tarix instituti.
Shaydurov Vladimir Nikolayevich
Tarix fanlari doktori, dotsent
Leningrad davlat universiteti Rossiya
Abdullayev Utkir Ismoilovich
Tarix fanlari doktori (DSc),
dotsent Urganch davlat universiteti
Matkarimova Sadoqat Maqsudovna
Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent
Ma’mun Universiteti NTM
Abdullayev Timur Pulatovich
Tarix fanlari nomzodi, dotsent
Ma’mun Universiteti NTM
Abdalov Umidbek Matniyazovich
Tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),
Dotsent Ma’mun Universiteti NTM
Yunusxo‘jayev habibulla Zafar o‘g‘li
Tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),
Dotsent Ma’mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G‘ayrat Baxromovich
Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik
O‘zbekiston Respublikasi
Fanlar akademiyasining haqiqiy a’zosi
Kryukova Tatyana Leonidovna
Psixologiya fanlari doktori, professor
Kostroma davlat universiteti Belorusiya
Karpinskiy Konstantin Viktorovich
Psixologiya fanlari doktori, professor
Grodno davlat universiteti Belorusiya
Urazbayeva Dilbar Abdullayevna
Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ma’mun Universiteti NTM
Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna
Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
Ma’mun Universiteti NTM
Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna
Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma’mun
Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar
Iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ma’mun Universiteti NTM
Sherov Alisher Bakberganovich
Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Ma’mun Universiteti NTM
Voronsova Yuliya Vladimirovna
Iqtisodiyot fanlari nomzodi
Moskva davlat boshqaruvi universiteti
Jabborov Umarbek Rustambekovich
Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Ma’mun Universiteti NTM
Cho‘ponov San’at Otanazarovich
Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Ma’mun Universiteti NTM
Niyazmetov Islambek Masharipovich
Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Ma’mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor
Ma'mun Universiteti NTM
Adilov Zafar Yunusovich
Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM
Boltayev Abdurahim Amanovich
Falsafa fanlari doktori, dotsent
Ma'mun Universiteti NTM
Zoirov Erkin Xalilovich
Falsafa fanlari doktori, dotsent
Buxoro davlat texnika universiteti
Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna
Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun
Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich
Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Ma'mun Universiteti NTM
Abdullayev Ravshanbek Babajonovich
Tibbiyot fanlari doktori, professor
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali
Esamuratov Aybek Ibragimovich
Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali
Samandarova Barno Sultonovna
Biologiya fanlari nomzodi, dotsent
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali
Tajiyeva Zebo Baxodirovna
Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li
Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации
основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Са ,ифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

FILOLOGIYA

1	**Svetlana Safarova Satimovna.** XORAZM VOHASINING QUYI VOLGA VA JANUBIY SIBIR HUDUDLARI BILAN MADANIY ALOQALARINING TARIXIY MANBALARDA VA TADQIQOTLARDA AKS ETISHI...................	7
2	**Yaqubova Shahribonu Davron qizi.** HUQUQIY HUJJATLAR TARJIMASIDA ANIQLIK MASALASI..	13
3	**Matyakubov Xakimboy Xamidjonovich.** OLAMNING ONOMASTIK MANZARASINI TADQIQ ETISHDA MAKON NOMLARINING STRATIGRAFIK (QATLAMLANISH) TABIATINI ANGLASH........................	15
4	**Jabborova Dilnavoz Allaberganovna.** MUNIS IJODIDA AN’ANAVIYLIK VA NOVATORLIK..	19
5	**Ёриева Зарифа Хамраевна.** ЖОН СТЕЙНБЕК ВА УЛУҒБЕК ҲАМДАМ НАСРИДА ЗАМОН-МАКОН МОДЕЛИ ВА ШАХС РУҲИЯТИНИНГ КЕНГҚАМРОВЛИ БАДИИЙ ТАЛҚИНИ...	23
6	**Narziyeva Inobat Zoirovna.** O‘ZBEK ADABIYOTIDA KICHIK YOSHDAGI BOLALAR OBRAZINING PSIXOLOGIK TALQINI..	27
7	**Karimova Shaxnoza Karimovna. Atoyeva Zarinabonu Yigitali qizi.** MODERNISTIK SHE’RIYATDA ANAFORANING BADIIY VAZIFALARI.....	31
8	**Алламуратова Гулсанем Жалгасбаевна.** ЯДЕРНЫЕ КОМПОНЕНТЫ ИДИОСТИЛЯ: КОРПУСНЫЙ АНАЛИЗ ПОЭТИКИ БАЛЬМОНТА И БРЮСОВА..	36
9	**Шамсутдинова Галия Шамилевна.** КЛАССИФИКАЦИЯ НАЗВАНИЙ ЖИЛИЩ В ХОРЕЗМЕ...	42
10	**Yakubova Matluba Tajibayevna.** NEMIS - O‘ZBEK MAQOLLARINING TARJIMA MUAMMOLARI VA EKVIVALENTLIK MASALASI......................	46

TARIX

1	**Babadjanov B.** “O‘ZBEKISTON SIYOSIY PARTIYALARINING GENEALOGIYASI VA SIYOSIY-G‘OYAVIY ASOSLARI”...............................	51
2	**Yunusxo‘jayev Habibulla Zafar o‘g‘li** XIVA XONLIGI QOZILIK HUJJATLARIDA YER OLDI-SOTDISI VA VAQF IJARA MUNOSABATLARINING HUQUQIY RASMIYLASHTIRILISHI.....................	55
3	**Atayeva Dilfuza Pulatovna.** O‘ZBEKISTONDA TURIZM SOHASI ORQALI XOTIN-QIZLARNING IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISH..........................	57
4	**Babadjanov B.** “O‘ZBEKISTON “MILLIY TIKLANISH” DEMOKRATIK PARTIYASIНИНГ SIYOSIY STRATEGIYASI”..	61
5	**Yusupov Axmedjon Shonazarovich.** OROLBO‘YI ILK SAK QABILALARINING ETNO-MADANIY GENEZISI YUZASIDAN BA’ZI MULOHAZALAR...	65
6	**Otaxonova Intizor Norimboy qizi.** URGANCH DAVLAT UNIVERSITETIDA XALQARO HAMKORLIK ALOQALARINING RIVOJLANISHI......................	71
7	**Nurmetov Ismoil Alimbayevich.** O‘ZBEKISTONDA TABIIY HUDUDLAR MUHOFAZASI..	75
8	**Садиков. А. И.** ҚОРАҚАЛПОҚ ҲУДУДЛАРИДА АНЪАНАВИЙ МАКТАБ ВА МАДРАСАЛАР ФАОЛИЯТИ (XIX АСР ОХИРИ – XX АСР БОШЛАРИ)...	82
9	**Саидов Шавкат Жумабаевич.** ХХСРНИНГ ХАЛҚАРО МАЙДОНДА ТАН ОЛИНИШИДА БОБООХУН САЛИМОВНИНГ ЎРНИ.................................	88
10	**Ermanov Alisher Bekmuratovich.** TOTALITAR TUZUM DAVRIDA QORAQALPOQ OXUNLARI FAOLIYATI..	94

PEDAGOGIKA

1	**Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna.** PEDAGOG KADRLARNI TAYYORLASHDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVNING AHAMIYATI..	97
2	**Radjapova Feruza Abdullayevna.** ADAPTIV SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA PEDAGOGIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARINING DIDAKTIK TASNIFI..	101
3	**Egamova Anbarjon Atanazarovna.** KONSTRUKTIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDA MOTIVATSIYA VA EMOTSIONAL-INTELLEKTUAL OMILLARNING O‘RNI..	106
4	**Xudayberganov Shuhrat Shavkat o‘g‘li.** AKADEMIK ERKINLIK SHAROITIDA BO‘LAJAK PEDAGOG KADRLARNING ILMIY-TADQIQOTCHILIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MEXANIZMLARI (XORIJIY UNIVERSITETLAR TAJRIBASI MISOLIDA)....	111
5	**Atajanov Adilbek Yuldashevich.** OTM PEDAGOG XODIMLARINING ISH O‘RNIDAGI FUNKSIONAL TAYYORGARLIGINI OPTIMALLASHTIRISHDA WFSIP PEDAGOGIK MODELINING NAZORATLI SINOV NATIJALARI..	117
6	**Kurbonboyev Xudoyshukur Maqsudboy o‘g'li.** OLIY TA’LIM MUASSASALARI TALABALARINING JISMONIY TAYYORGARLIGINI KROSSFIT MASHG‘ULOTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH METODIKASI: DOLZARBLIK, O‘RGANILGANLIK DARAJASI VA PEDAGOGIK YECHIMLAR..	125

PSIXOLOGIYA

1	**Kalandarova Madina Baxadirovna.** TUG‘RUQDAN KEYINGI DAVRDA AYOLLARNING ONALIKKA MOSLASHUVIGA TA’SIR ETUVCHI IJTIMOIY-PSIXOLOGIK OMILLAR..	133
2	**Xudoyberganov Doniyorbek Yangiboy o‘g‘li.** ZAMONAVIY TALABALAR HAYOTIY STRATEGIYALARI VA COPING-XULQ-ATVOR XUSUSIYATLARI O‘RTASIDAGI O‘ZARO BOG‘LIQLIK...............................	138

IQTISOD

1	**Sattarova Mahfuza Dilshodbekovna**. **Raximov G‘anisher Alisher o‘g‘li.** SOLIQQA SOLISH TIZIMLARINING XALQARO TASNIFI VA ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI..	143
2	**Maxmudov Jasurbek Ergashevich.** INVESTITSION SALOHIYAT TUSHUNCHASINING IQTISODIY MAZMUNI VA UNING HUDUDIY RIVOJLANISHDAGI O‘RNI..	147
3	**Mavlanova Barchinoy Shonazar qizi. Zakirova Gulnoza Qudratovna.** O‘ZBEKISTON MEHNAT BOZORIDA YOSHLAR BANDLIGI: STRUKTURAVIY NOMUTANOSIBLIKLAR VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA STRATEGIYALARI...	153
4	**Zaripov Xurshid Zakir o‘g‘li. Ruzmetova Gulira’no Atabekovna.** RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISH: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI VA MUAMMOLARI...	157
5	**O‘rinboyev Ulug‘bek Otabekovich. Niyozmetov Doniyor Rejabbayevich. Bekbergenov G‘ayrat Shuxratovich.** O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI FISKAL BOSHQARUV: DAVLAT BUDJETI SHAFFOFLIGI VA MOLIYAVIY NAZORAT SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI..............................	163
6	**Pardayeva Ozoda Mamayunusovna.** TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIK TUSHUNCHALARINING MAZMUN VA MOHIYATIGA ILMIY-NAZARIY YONDOSHUVLAR..	168

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI
ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»
JOURNAL «OF MAMUN SCIENCE»
ISSN: 2181-0000
www.tadqiqot.uz

Raximov G'anisher Alisher o'g'li
Ilmiy rahbar: Sattarova Mahfuza Dilshodbekovna,
Ma'mun Universiteti "Iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti v.b, PhD
sattarova_maxfuza@mamunedu.uz

SOLIQQA SOLISH TIZIMLARINING XALQARO TASNIFI VA ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.20707579

Ma'mun Universiteti Magistratura bo'lim Iqtisodiyot mutaxassisligi 1-bosqich magistranti.
Annotatsiya: Ushbu maqolada jahon amaliyotida qo'llaniladigan soliq tizimlarining asosiy turlari, ularning tasnifi va taqqosiy tahlili berilgan. Progressiv va tekis stavkali soliq tizimlarining nazariy asoslari, afzalliklari va kamchiliklari o'rganilgan. Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi asosida soliq tizimlarining zamonaviy rivojlanish yo'nalishlari aniqlangan. Samarali soliq tizimi shaffoflik, soddalik va iqtisodiy neytrallik tamoyillariga asoslanishi kerakligi xulosasiga kelingan.
Kalit so'zlar: soliq tizimi, progressiv soliq, tekis soliq, soliq stavkalari, raqamli iqtisodiyot, xalqaro tajriba.

Abstract: This article presents the main types of tax systems used in world practice, their classification and comparative analysis. The theoretical foundations, advantages and disadvantages of progressive and flat-rate tax systems are studied. Based on the experience of developed and developing countries, modern directions for the development of tax systems are identified. It is concluded that an effective tax system should be based on the principles of transparency, simplicity and economic neutrality.
Key words: tax system, progressive tax, flat tax, tax rates, digital economy, international experience.

Абстракт: В данной статье представлены основные типы налоговых систем, используемые в мировой практике, их классификация и сравнительный анализ. Изучены теоретические основы, преимущества и недостатки прогрессивной и плоской налоговых систем. На основе опыта развитых и развивающихся стран определены современные направления развития налоговых систем. Сделан вывод о том, что эффективная налоговая система должна основываться на принципах прозрачности, простоты и экономической нейтральности.
Ключевые слова: Налоговая система, прогрессивный налог, плоский налог, налоговые ставки, цифровая экономика, международный опыт.

Kirish va dolzarbligi. XXI asr boshlari jahon iqtisodiyotida soliq tizimlarining tubdan o'zgarishi davrini anglatadi. Globallashuv, kapital harakatlanuvchiligining ortishi, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari milliy soliq tizimlariga yangicha talablar qo'ymoqda.

Soliq tizimi — bu mamlakatda qoʻllaniladigan soliqlar majmui, ularni undirish mexanizmlari va soliq maʼmuriyati tizimi. Har bir davlat oʻzining tarixiy, iqtisodiy va ijtimoiy xususiyatlaridan kelib chiqqan holda oʻziga xos soliq tizimini shakllantiradi. Biroq, jahon tajribasini oʻrganish shuni koʻrsatmoqdaki, turli mamlakatlar soliq tizimlarida umumiy qonuniyatlar va tendensiyalar mavjud. Oʻzbekiston ham oʻz soliq tizimini isloh qilish jarayonida xalqaro tajribani hisobga olish zaruriyatiga duch kelmoqda. Jahon amaliyotida qanday soliq tizimalari mavjud, ular qanday ishlaydi va qaysi model milliy sharoitimizga ko'proq mos keladi — bu savollar jiddiy ilmiy tahlilni talab etadi. Shundan kelib chiqib maqsad shuki — soliq tizimlarining xalqaro tasnifini ishlab chiqish, progressiv va tekis soliq stavkalari tizimlarini taqqosiy tahlil qilish hamda zamonaviy rivojlanish tendentsiyalarini aniqlashdan iborat. Har qanday davlatning soliq tizimining muhim qismi — bu uning soliq qonunchiligidir.

Metodlar va oʻrganilish darajasi. Soliq tizimini yaxlit iqtisodiy mexanizm sifatida baholash uchun tizimli tahlil metodidan foydalanildi. Oʻzbekiston soliq tizimini rivojlangan davlatlar amaliyoti bilan solishtirishda qiyosiy tahlil, soliq tushumlari dinamikasini baholashda esa iqtisodiy-statistik usullar qoʻllanildi. Shuningdek, xalqaro tashkilotlarning (OECD, IMF, World Bank) maʼlumotlari va Oʻzbekiston Respublikasining 2025–2027 yillarga moʻljallangan Budjetnomasi empirik asos boʻlib xizmat qildi.

Natijalar va muhokama. Soliq nazariyasida soliq stavkalarining uch asosiy turi farqlanadi:

1. Progressiv soliq stavkalari. Progressiv soliq tizimida soliq stavkasi daromad ortgan sari oshib boradi. Bu tizimning asosiy gʻoyasi — ko'proq topgan kishilar nisbatan yuqori stavkada soliq toʻlashi kerakligi tamoyiliga asoslangan. Nazariy jihatdan, progressiv soliqqa solish tizimi XVIII asrda yashagan iqtisodchi Adam Smit tomonidan ishlab chiqilgan "toʻlash qobiliyati" tamoyiliga asoslangan. Smith oʻzining mashhur "Xalqlarning boyligini tadqiq qilish" asarida taʼkidlaganidek, fuqarolar oʻz daromadlariga mutanosib ravishda davlatni moliyalashtirishi lozim.

2. Tekis soliq stavkalari. Tekis soliq tizimida barcha soliq toʻlovchilar daromad miqdoridan qatʼiy nazar bir xil stavkada soliq toʻlaydilar. Bu tizimning tarafdorlari soddalik, adolatlilik va iqtisodiy samaradorlik afzalliklarini taʼkidlaydilar. Tekis soliq gʻoyasi XX asr oxirlarida faol muhokama qilina boshlandi. 1994-yilda Estoniya dunyoda birinchi bo'lib toʻliq tekis soliq tizimiga oʻtgan davlat boʻldi. Estoniya tajribasi shunday muvaffaqiyatli boʻldiki, keyinchalik koʻplab sobiq sotsialistik mamlakatlar ham shu yoʻldan bordilar.

3. Regressiv soliq stavkalari. Regressiv soliq tizimida soliq yuki daromad ortgan sari kamayib boradi. Bu tizim asosan isteʼmol soliqlari (masalan, savdo soligʻi)da uchraydi, chunki kam taʼminlangan fuqarolar oʻz daromadlarining ko'proq qismini isteʼmolga sarflaydilar.

1-jadval.

Markaziy Osiyo davlatlarida soliq tizimining koʻrsatkichlari (2024 yil)[24]

Mamlakat	Soliq yuki (% YaIM)	Daromad soligʻi stavkasi (%)	QQS stavkasi (%)
Oʻzbekiston	21.5	12.0	12.0
Qozogʻiston	23.8	10.0	12.0
Tojikiston	20.3	13.0	18.0
Qirgʻiziston	22.1	10.0	12.0

Markaziy Osiyo davlatlari bozor iqtisodiyotlari uchun soliqlar tizimining koʻrsatkichlari aks ettirilgan boʻlib, soliqlik darajasi yuqoriligi yoki pastligi toʻgʻrisidagi farqlar faqat byudjet tushumlari uchun emas, balki biznes xulq-atvori, innovatsiyalar va moliya-kredit manbalariga taʼsiri

[24] Manba: Markaziy Osiyo davlatlari moliya vazirliklari ma'lumotlari

bilan ham izohlanadi. Jadval koʻrsatkichlari asosida yagona trendni emas, balki toʻliq siyosiy-iqtisodiy kontekstni koʻzda tutuvchi qarorlar qabul qilinishi zarur. Soliq yukining oʻrtacha darajasi Qozoqistonda eng yuqori (23.8%), eng kam darajasi Tojikistonda esa 20.3% ga yaqin boʻlib, Oʻzbekiston 21.5% bilan oʻrtacha koʻrsatkichlardan joy oladi. Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlangan 2025–2027-yillarga moʻljallangan Fiskal strategiyaga muvofiq "Oʻzbekiston – 2030" strategiyasida belgilangan vazifalardan kelib chiqib, makroiqtisodiy va budjet barqarorligini taʼminlashda quyidagi maqsadlar belgilangan[25]:

Fiskal barqarorlikni taʼminlash yoʻnalishida:

- konsolidatsiyalashgan budjet taqchilligini YIMga nisbatan 3 foizdan oshirmaslik;
- soliq, bojxona va budjet siyosatini JST talablariga uygʻunlashtirish;
- soliq maʼmurchiligini takomillashtirish va uning samaradorligini yanada oshirish.

2-jadval.

Tanlangan OECD mamlakatlarida soliq tizimining asosiy koʻrsatkichlari (2024 yil)[26]

Mamlakat	Umumiy soliq yuki (% YaIM)	Korporativ soliq stavkasi (%)	Shaxsiy daromad soligʻi (max %)	QQS stavkasi (%)
Daniya	46.0	22.0	55.9	25.0
Germaniya	38.2	29.8	45.0	19.0
AQSh	27.7	25.8	37.0	yo'q
Estoniya	32.4	20.0	20.0	22.0
Yaponiya	35.2	29.7	45.0	10.0

Umumiy soliq yukining YaIMga nisbatan darajasi har bir davlatda farqlanadi: Daniya 46.0%, Germaniya 38.2%, AQSh 27.7%, Estoniya 32.4%, Yaponiya 35.2%. Bu ko'rsatkichlar davlatlarning byudjet ehtiyojlari, xizmatlar sifatini taʼminlash va ijtimoiy himoya darajasiga bogʻliq bo'lib, ijtimoiy xarajatlar hamda investitsiya siyosatiga taʼsir qiladi. Eng yuqori soliq yukini Daniya va Estoniyada ko'rish mumkin, bu ularda ijtimoiy xizmatlar keng qamrovli bo'lishi ehtimolini ko'rsatadi. Eng past yuk Germaniya va AQSh kabi davlatlarda, xususan AQShda ko'rinadi.

Yuqori soliq yuklari xavfli bozorlar uchun barqaror byudjetni taʼminlashi mumkin, lekin biznes uchun xarajatlar va innovatsion faoliyatga boʻlgan ragʻbatni kamaytirishi mumkin. Keng moliyaviy davlat xizmatlari (sogʻliq, taʼlim, ijtimoiy yordam) ko'proq soliq tushumlar orqali qoplab turiladi, bu esa ijtimoiy barqarorlikni kuchaytiradi. Past soliq yuklari investitsiya va tadqiqot faoliyatlarni ragʻbatlantirishi mumkin, biroq davlat xizmatlarining sifatini pasaytirishi ehtimol.

XULOSA

Soliq tizimlarining xalqaro tajribasini o'rganish natijasida quyidagi asosiy xulosalar qilish imkonini beradi:

- universal "eng yaxshi" soliq tizimi mavjud emas. Har bir mamlakat oʻzining tarixiy, iqtisodiy va madaniy sharoitiga mos tizimni tanlashi kerak. Biroq, muvaffaqiyatli tizimlar bir qator umumiy xususiyatlarga ega: soddalik, shaffoflik, barqarorlik va adolatlilik.
- XXI asrda soliq tizimining raqamlashtirish darajasi uning samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biriga aylanmoqda. Estoniya, Singapur va boshqa rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, to'liq elektron soliq tizimi soliq yigʻish samaradorligini oshiradi, xarajatlarni kamaytiradi va yashirin iqtisodiyotni qisqartiradi.
- so'nggi 20-25 yilda jahon miqyosida korporativ soliq stavkalarining pasayishi tendensiyasi kuzatilmoqda. Bu globallashuv va kapital harakatlanuvchiligi ortgan sharoitda soliq raqobatining kuchayishi natijasidir. Mamlakatlar investitsiyalarni jalb qilish uchun raqobatbardosh soliq stavkalarini taklif etishga majbur.

[25] O`zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va Moliya vazirligi Budjetnoma 2025-27

[26] *Manba: OECD Revenue Statistics 2024*

Samarali soliq tizimi faqat to‘g‘ri stavkalar va qonunchilikdan iborat emas. Muhimi — professional soliq ma’muriyati, zamonaviy texnologiyalar, soliq to‘lovchilar bilan samarali muloqot va yuqori soliq intizomi. Germaniya tajribasi ko‘rsatmoqdaki, progressiv tizim ham yuqori ma’muriy samaradorlik bilan ishlaganida yaxshi natija beradi. O’zbekiston uchun optimal yo‘l — bosqichma-bosqich islohotlar strategiyasi. Bir yoqlama o’zgarishlar o’rniga, xalqaro tajribani milliy sharoitga moslashtirib, texnologik rivojlanish bilan uyg‘unlashtirilgan izchil islohotlar amalga oshirish maqsadga muvofiq.

Xulosa qilib aytganda, samarali soliq tizimi — bu iqtisodiy rivojlanishni rag‘batlantiradigan, ijtimoiy adolatni ta’minlaydigan, byudjet daromadlarini barqaror ta’minlaydigan va zamonaviy texnologiyalarga asoslangan tizimdir. O‘zbekiston soliq islohotlarini davom ettirar ekan, jahon tajribasidan oqilona foydalanib, o‘z milliy xususiyatlarini hisobga olgan holda, xalqaro standartlarga mos soliq tizimini shakllantirishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.Tax Foundation. (2024). International Tax Competitiveness Index 2024. Washington, DC. Mavjud: https://taxfoundation.org/research/all/global/2024-international-tax-competitiveness-index/

2.OECD. (2024). Revenue Statistics 2024: Tax revenue trends in the OECD. Paris: OECD Publishing. Mavjud: https://www.oecd.org/en/publications/revenue-statistics-2024_c87a3da5-en.html

3.OECD. (2024). Tax Administration 2024. Paris: OECD Publishing. Mavjud: https://www.oecd.org/en/publications/tax-administration-2024_2d5fba9c-en.html

4.OECD. (2024). Corporate Tax Statistics 2024. Paris: OECD Publishing. Mavjud: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/07/corporate-tax-statistics-2024_ce7e5701/9c27d6e8-en.pdf

5.OECD. (2025). Taxing Wages 2025. Paris: OECD Publishing.

6.Institute on Taxation and Economic Policy. (2025). The Pitfalls of Flat Income Taxes. Washington, DC. Mavjud: https://itep.org/the-pitfalls-of-flat-income-taxes/

7.Bankrate. (2025). Flat Tax: What It Is, How It Works And Why It Matters. Mavjud: https://www.bankrate.com/taxes/flat-tax/

8.O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori. (2020). PQ-4699-son. Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to’g‘risida. 28-aprel. Mavjud: https://lex.uz/docs/-4800657

9.ResearchGate. (2021). Raqamli iqtisodiyot va unda elektron tijoratning o’rni. Mavjud: https://www.researchgate.net/publication/356587381

10.Spot.uz. (2023). 2024-yil O’zbekiston soliq siyosatida qanday o’zgarishlar bo’ladi. 2-noyabr. Mavjud: https://www.spot.uz/oz/2023/11/02/budget-address

11. Egamberganovich M. Q., Dilshodbekovna S. M. O ‘ZBEKISTON MINTAQALARI BO ‘YICHA IQTISODIY NOMUTANOSIBLIKLARNING KONVERGENTSIYA KO ‘RSATKICHLARI TAHLILI //Journal of marketing, business and management. – 2025. – Т. 4. – №. 6. – С. 47-54.

12.University of Nevada, Reno. (2024). Tax Systems across the World: A Comparison. Mavjud: https://www.unr.edu/business/international/blog/tax-systems

13. Bardibayevich, P. S. (2025). YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH BO ‘YICHA IQTISODIY VA INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH. Economics and Innovative Technologies, 13(6), 42-47.

14.Steuerle, C. E. Can Flat Taxes be Progressive? The Urban Institute. Mavjud: https://www.urban.org/sites/default/files/publication/67246/1000091-Can-Flat-Taxes-be-Progressive-.pdf

ISSN 2181-9696

Doi Journal 10.26739/2181-9696

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»
JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. *Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.*
2. *Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.*
3. *Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahafaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.*
4. *Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.*
5. *Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.*
6. *Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.*
7. *Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.*
8. *Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.*
9. *Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.*

Требования к оформлению научной статьи:

1. *Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.*
2. *Начала абзаца – 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.*
3. *В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.*
4. *В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.*
5. *Со следующей строки ключевые слова 7-10.*
6. *Далее начинается основной текст. новной текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.*
7. *Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную дитературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.*
8. *Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.*
9. *Цитирование приводится в тексте [1, 25] Польный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.*

Requirements of the articles submitted:

1. *Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.*
2. *The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.*
3. *The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.*
4. *An annotation of 60 words in the next line in three languages.*
5. *Key words from the next row in three languages 7-10.*
6. *The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.*
7. *Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.*
8. *Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.*
9. *A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].*